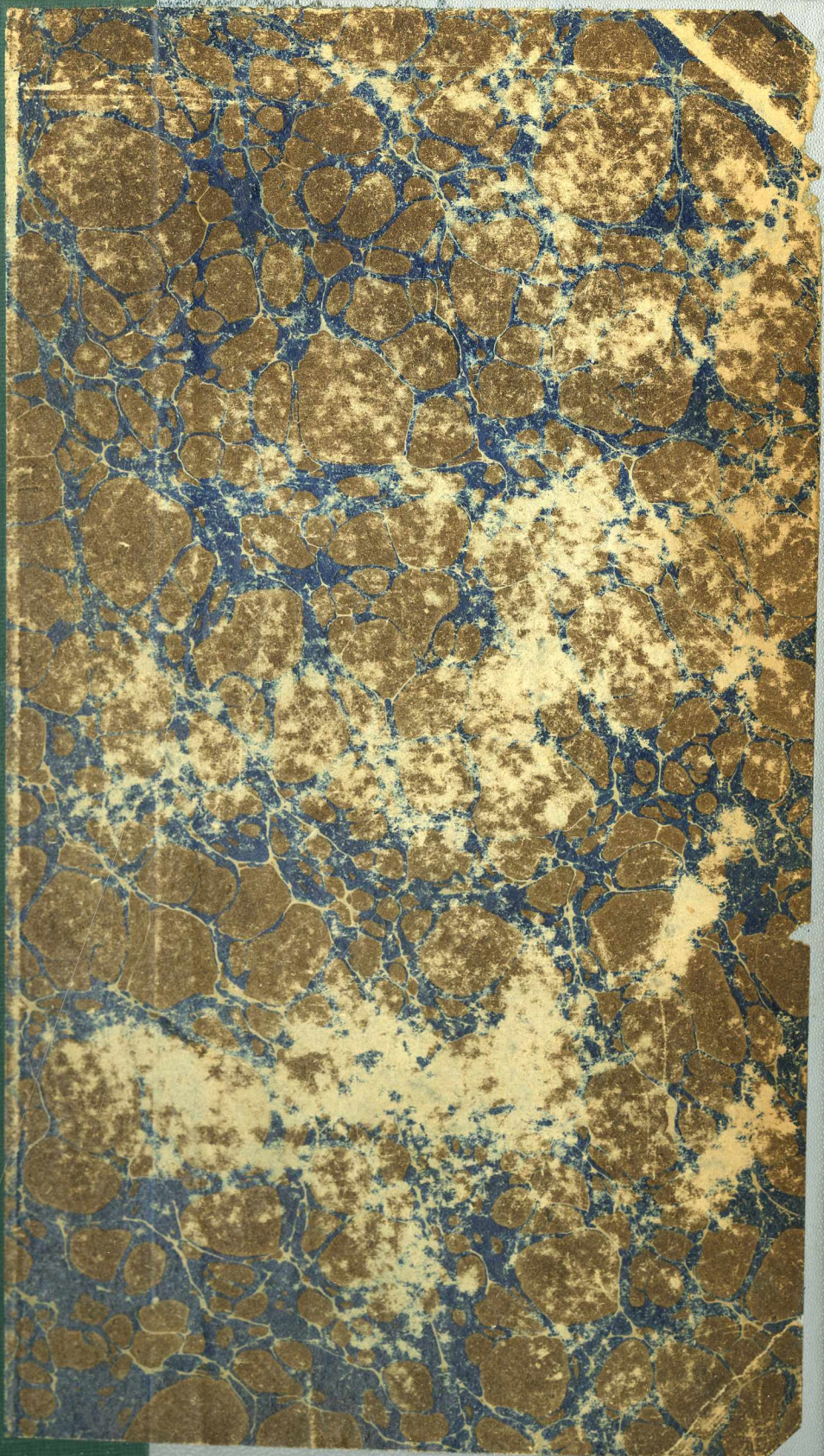

Politikai
röpiratok.

129.

129

1135

Földm. Gyűjt.

✓
Zsilinszky Mihály

BESZÁMOLÓ BESZÉDE

a gyomai választókerület

polgáraihoz.

9.

1878

1878.

Partó
→

B.-Csabán, Dobay Jánosnál.

LAFJ2027471

Északi Magyarországi

BESELYI MŰVEK

DE BALLAGI GEZA

és a környékbeli községek

polgáraitól

Tisztelt Polgártársaim!

Mint eddig évenként kötelességemnek ismertem t. választóimnak röviden elmondani az országgyűlésen történt főbb eseményeket: úgy most is, midőn megbízatásomnak három éve lejárt, megjelentem önök között, hogy számot adjak eddigi működésemről, számot adjak az országgyűlésen történt nevezetesebb eseményekről.

Nem pusztán szokásból teszem ezt, hanem teszem azon mély kötelességérzetből, mely azt parancsolja nekem, hogy megbízóimnak azon őszinteséggel terjeszsem elő működésemet, minőt a megválasztatásomban nyilvánult közbizodalom méltán megkövetel.

A választó polgároknak joguk van tudni, mi történik az ország legfőbb tanácsában; joguk van tudni, miként és mily irányban vezetnek az ország kül- és belügyei, mik a döntő okok az államélet vezetésében s mik azon nehézségek, melyekkel a lelkiismeretes képviselőnek folyton küzdenie kell közjóra irányzott hazafias törekvésében.

De a választó polgároknak nemcsak tudni van joguk mindezeket, hanem joguk van ítéletet is mondani a felett, vajon, az, kinek jogot adtak a haza sorsára befolyjni, helyesen járt-e el nehéz feladatának megfejtésében, nem áldozta-e fel a haza közérdekeit mellékes vagy éppen személyes tekinteteknek — szóval hűségese védője volt-e a nép valódi érdekeinek vagy sem?

Ime t. polgársak! azért jelentem meg most közöttetek, hogy alkalmat nyújtsak igazságos ítéletet mondani a felett,

mit képviselői minőségben tettem vagy mulasztottam. — Az ítéletmondásnál nem kívánok egyebet, mint azt, amit magam is szem előtt kívánok tartani előadásomban, t. i. szigorú *igazságot* és teljes *őszinteséget*.

Ha valaki azt a kérdést intézné hozzám, hogy megvagyok-e elégedve az ország jelenlegi állapotával, ? — határozottan azt felelném, hogy nem ; mert én mindaddig nem leszek, nem lehetek megelégedve, míg az állami háztartás egyensúlyának helyre állítása után óriási adósságainkat le nem törlesztjük ; s összes erőnket és tehetségeinket belügyeink rendezésére nem fordítjuk. De ha az a kérdés, hogy az eddig történetek folytán van-e reményem arra nézve, hogy ezen legfőbb bajunktól — az állam adósságtól megszabaduljunk, — akkor azt felelem, hogy igen — ha ugyan valamely előre nem látható rendkívüli csapás, vagy háboru nem ér bennünket. Mert a népek és országok sorsa éppen úgy, mint egyes embereké, az Isten kezében van. Az ember és polgár kötelessége azon működni, hogy a valószínű bajokat elhárítsa.

Tudjátok tiszt. polgártársak, hogy déli határainkon nem régiben a muszka-török háboru égbekiáltó zaja verte fel a nemzet figyelmét. A teljes részvétünket érdemlő török nemzet leveretett, — s ma már Európa összes hatalmasságai azon tanácskoznak, miként lehessen több vérontás nélkül rendezni az ugynevezett keleti kérdést, úgy hogy a keresztények sorsának enyhítése mellett a török birodalom is fentartassék, s a muszka hatalom túlterjeszkedése ellenében az európai egyensúly, s legközelebb szeretett hazánk békéje is biztosítható.

Én sohasem osztottam azon hazafiak nézetét, akik méltó felháborodásukban háboruba akarták keverni hazánkat a hő török nemzet mellett ; soha nem helyesltem azt a nézetet, mintha egyedül Magyarország lenne hivatva a keleti kérdés megoldására — bármily közelről érdekeljen is az bennünket. Hanem helyesltem és helyeslem ma is azt a politikát, mely a keleti kérdést *Európa közös kérdésévé* tette, és azt min-

denek előtt békés uton kívánja megoldani, ha lehet, — és csak akkor kész az utolsó eszközhöz nyulni, ha kell.

Elöttem sokkal becsesebb a magyar honpolgárok vagyona és vére, semhogy azt bármely idegen érdekért feláldozni akarám. A ki háborut kíván, rossz dolgot kíván, — mert utoljára is a háboruban nem azok szenvednek, akik a háborut okozzák, hanem mindig a szegény nép, — mely nem oka semminek.

Egyetlen egy háboru volna igazolt, az : ha minket, ha a mi hazánkat támadná meg valaki. Ez esetben az önfentartás ösztöne adná kezünkbe a visszatorlás borzasztó fegyverét.

Azok, akik a magyar kormányt azért támadták meg, azért szidalmazták, mert nem vitte az országot a muszka elleni háboruba, — nem gondolták meg, hogy egy eladósodott s oly roppant adókkal terhelt ország, minő a mienk, anyagilag sem bírná elviselni egy esetleges háborunak költségeit. Mert a háboru a pótolhatatlan véráldozaton felül, iszonyu költségekbe kerül. Jól mondá egy híres hadvezér, hogy a hadviseléshez három dolog szükséges : 1. pénz, 2. pénz, 3. pénz. Mindenki tudja, hogy Magyarországnak igen kevés a pénze, de sok az adóssága. Én nem akarom, hogy még unokáink unokái is az adósság súlyos terhei alatt nyögjenek.

Ezelőtt három esztendővel elmondtam, hogy az ország az ijesztő módon növekedett deficitek következtében a pénzügyi bukás szélére jutott ; — elmondtam azt is, hogy a kormánynak és az országgyűlésnek egyik legfőbb és legnehezebb feladata a *pénzügyek rendezése* leszen.

Az a kérdés : meg lett-e mentve az ország a bukás veszélyétől, s helyre állott-e megcsökkenő hitelünk ? Igen. A bukás veszélye el van háritva, hitelünk megszilárdult, — de de fájdalom a deficit nem szűnt meg egészen.

Jöttek előreláthatatlan bajok és kiadások. Jött 1876-ban a szokatlan árvíz, mely oly vidékeket is elpusztított, melyek emberemlékezet óta viz alatt nem voltak. A károk milliókra mentek — és milliókra az életveszélyben forgott lakosság megmentésére rögtön kiadott segélyösszegek. Jöttek aszály- és rozsdacsapások, melyek miatt egész vidékek adója elmaradt. Jött a szerb és török háboru, mely miatt a lángokból hozzánk menekült keresztények eltartására szintén roppant összegek fordítottak. Kitört azután a muszka-török háboru, mely új költséges intézkedéseket követelt — jobb és tökéletesebb fegyverzetről kellett gondoskodni. Csak az új Uchatius-ágyúkra 18 milliót kellett kiadni.

Mindez rendkívüli kiadás! Ki láthatta ezt előre? Bizonyára senki.

És mégis képes a kormány eredményt felmutatni, mely ugyan engem se elégit ki teljesen; de mely elől, ha igazságos akarok lenni, szemet hunyni nem lehet. Számokat hozok fel, t. polgártársak, melyek sok szót fognak feleslegessé tenni. Mikor a kormány átvette az ügyeket, az országnak 61 milliónyi deficitje volt, az az, hatvanegy millióval többet adott ki, mint amennyit bevett. A hiányt kölcsönpénzzel fedezték. Aztán leszállt a deficit 40 millióra, 30 millióra, úgy hogy az idénre 15 millió van előirányozva, de ebből is már 8 millió az adósság tőkájének törlesztésére fordítatik. Azt lehet tehát mondani, hogy az állami háztartás egyensúlya teljesen helyreállott volna, ha az említett rendkívüli kiadások mellett a régebben más kormány által csinált 153 milliós kölcsön kamatai nem nyomnának, ha a vizek szabályozására, a vasutak rendezésére és birtokbavételére, s mindemellett a magasra emelkedett arany ágióra új meg új milliókat nem kellett volna okvetlenül kiadni.

De az elvállalt adósság kamatait fizetni kell; s a naponként felmerült napikiadásokat fedezni szükséges.

Ebben áll nézetem szerint a helyzet legfőbb nehézsége. Ez az a nagy csomó, melynek szerencsés megoldásától függ Magyar-

ország jövője, függetlensége és szabadsága. Mert mindaddig, amíg az ország csak kamatok fejében kénytelen annyit fizetni, amennyi jóformán az összes egyenes adója; mindaddig, míg kiválóan földmivelésre fektetett közgazdaságunk felett egy országos eső, vagy aszály véletlensége határoz; mindaddig, míg az ország lakossága csak fényűzésre annyit ad ki a külföldre, mint amennyi az összes gabonatermése: mindaddig, mondom, hiába beszélünk reformokról, javításokról, nagyobbberű beruházásokról. Azaz, hogy beszélünk nagyon sokat lehet mind ezekről — de *tényleg* segíteni nem. Pedig nekünk tettek kellenek és nem üres szavak.

Ezért van az, hogy oly képviselő, aki választóinak csak arról beszél, mi a mi nagy bajunk, s mi a mi ohajtásunk, de amellet a meglevő, de el nem fujható nagy államadósság terheit elhallgatja — akarva nem akarva félrevezeti a gondolkodó polgárokat. Ezért van az is, hogy Tisza Kálmán miniszterelnököt sokan oly kegyetlen szidalommal illetik, mivel állítólag valaha sokat ígért, és most keveset birt teljesíteni.

Ha nem lettek volna befejezett tények és szerződések, melyeken változtatni nem lehet; ha nem léteznének a magyar törvényhozáson kívül más határozó tényezők, melyeket számításainkból kifeledni nem szabad; ha csupán csak a képviselők jóakaratótól függött volna a deficitek megszüntetése, az önálló magyar bank felállítása, és egyéb szükséges intézkedések: ugy bizonyára mindez megtörtént volna, és az országos képviselők nagy örömet hirdethettek volna ez országnak. De a tényleges nehézségeket — bármily kellemetlenek legyenek is — szem elől téveszteni, vagy éppen szándékosan elhallgatni nem szabad.

Az államadósság törlesztése nem kellemes dolog. Még sok jeles államférfiu erejét fogja az próbára tenni; még sok javítás, sok egyszerűsítés, sok megtakarítás, de egyuttal sok fáradság és munka lesz szükséges, míg az rendbe jön. Adót emelni többé nem lehet, tehát csak takarékoságot és kettőzött szorgalmat kell kívánnunk a kormánytól, de egyuttal az ország lakos-

ságától is: mert nagyon csalódik az, aki azt hiszi, hogy csupán a kormány képes segíteni a haza baján. Mindnyájunk munkája, mindnyájunk szorgalma és mindnyájunk lelkesedése kell ahoz.

A mult országgyűlés működése, ha a hozott törvények számát tekintjük, nem nevezhető meddőnek, de a hozott törvények fontossága szerint sem lehet igazságosan elítélni. Hogy csak a nagyobb fontosságú ügyekre szoritkozzam, felemlitem azt, hogy ez az országgyűlés szüntette meg a törvényhatóságok területének régibb hibás alakulásából eredő hátrányokat. Megszüntette az ugynevezett királyföld rendezése által az erdélyi zilált viszonyokat, melyek egész hazánkra zsibbasztólag hatottak.

Megalkotta a büntető törvénykönyvet, melynek létrehozatalán évtizedeken át több országgyűlésen számtalan jelesünk hiába fáradozott.

Megalkotta a kereskedelmi és váltótörvényt, mi által megszilárdította a külföldi országokkal való összeköttetéseinket.

Megalkotta a közigazgatási hatóságokról szóló törvényt; rendezte és szabályozta a közegészség ügyét; intézkedett a nagyfontosságú közgyámságról és gondnokságról, — a végrendeletek külső kellékeiről, a cselédügyről és a népiskolai hatóságokról.

Gondoskodott arról, hogy a kisebb polgári peres ügyekben az eddigi, pénzt és időt rabló hosszas eljárás megszüntetessék, és gondoskodott arról is, hogy az uzsorások a törvény védpajza alatt a szegény nép vagyonát tönkre ne tehessék.

Nem lehet tehát igazságosan azt állítani, hogy ez országgyűlés semmit sem tett a nép sorsának enyhítésére.

Amit, fájdalom, joggal lehet szemére vetni a törvényhozásnak, az: hogy nem tett annyit, a mennyit óhajtottunk és a mennyit joggal várhattunk is.

De ennek is meg van a maga oka. Egyik főoka a már fentebb említett keleti kérdés, másik pedig az Ausztriával való *kiegyezés*, mely mindakét részről elkeseredett harczokat idézett elő s mely zsibbasztólag hatott a törvényhozás egész működé-

sére. E miatt maradt el sok üdvös intézkedésnek keresztülvitele — a jövő országgyűlés fontos teendőjeként.

Nem szükséges e helyt fejtegetnem a kiegyezésnek majdnem három éven keresztül folyt tárgyalásait. Tudja azt mindenki, aki az országos ügyek iránt érdeklődéssel viseltetik. Csak annyit kell kijelentenem, hogy én, ki a két alkudozó félnek érdekeit szenvedélytől menten kívántam felfogni, ki a jelenlegi kormányt hazafias törekvéseiben támogattam, — itt, a nagy kiegyezési kérdésben nem bírtam követni. Nem bírtam követni a vám és kereskedelmi szövetség megújításában, mert azt iparunkra nézve károsnak s más országokkal kötött vámtarifjának előleges megállapítása nélkül a földmivelésre is bizonytalannak tartottam. Nem bírtam követni a 80 milliós bankadósság elvállalásában sem, mert az osztrákok követelését jogtalannak és igaztalanak találtam, és mert hazámra jogtalan tehernek elvállalását különben is súlyos pénzügyi helyzetünkben lelkiismeretemmel megegyeztethetőnek nem találtam.

De amidőn a kormány ezen előterjesztéseitől szavazatomat megtagadtam, ugyanakkor komolyan mérlegeltem hazám kül- és belügyi helyzetét, figyelemmel kísértem a kiegyezés miatt létrejött új pártalakulást s feltartván cselekvési szabadságomat új párthoz csatlakozni nem tartottam szükségesnek. Mert nekem a párt nem cél, csak eszköz magasabb állami célok elérésére. A különböző elemekből alakult és csupán a tagadás és kormánybuktatás terén egyező új ellenzék programja — a kiegyezést kivéve — oly pontokat tartalmaz, melyeket mindenki, maga Tisza Kálmán is aláírhat. Fődolog az, hogy a program valósíttassék. És midőn a belügyek, kivált pedig a pénzügyi kérdés rendezése szempontjából kellett magamat elhatározni, emberismeretem és meggyőződésem azt sugallta, hogy a jelen kormány férfiai sokkal inkább képesek arra, mint az új ellenzékben alakulhatott bármely más kormány.

A tapasztalás megtanított engem arra, hogy csak általános szép szavakból, vagy tagadólagos tételekből álló program nem

képes az ország baján segíteni. A ki azt akarja, hogy én kövessem, mutassa meg azt is, minő módon és mily eszközökkel kívánja a kitűzött célt elérni. És ha engem annak lehetőségéről meggyőz — hű segítője leszek mindenkor.

Én általában kétféle politikai programot ismerek: egy *eszményt*, mely egy független, szabad, anyagilag és szellemileg virágzó hatalmas Magyarországot állít fel közvetlenül elérendő cél gyanánt, — és egy *valódit*, mely ugyanazon cél felé törekszik ugyan, de mindenek előtt a tényleges viszonyok és anyagi bajok megszüntetését akarja.

Amaz szerint Magyarország magasan lebeg ott fenn az eszmények honában; emez szerint itt van lent lábaink alatt. Amaz felé lelkesülten emeljük fel szemeinket, feledve az anyagi gondok lélekemésztő súlyát; emezt fájdalmas szívvvel és könnyes szemekkel nézzük lent az adósságok posványában vergődni. Amazt mindenki örömmel üdvözli, óhajtja, hirdeti; emezt csak kevesen méltatják arra, hogy önfeláldozó munkával tisztítsák róla a sarat, mely képét elrutitotta.

Igen, t. polgártársaim, az országgyűlési pártok mindenike egy független szabad és boldog Magyarországot kíván. A különbség csak az, hogy némelyek megelégesznek az eszme hirdetésével s nem kívánják látni a rideg valóságot. Terveik szépek, nagyok, hangzatosak, — de mihelyest a tényleges viszonyokra alkalmaztatnak, oly hiúknak bizonyulnak be, mint a szép színeket játszó szappanbuborék, ha kemény tárgyba ütközik.

Az eszmék országa végtelen, mint az égboltozat; a gondolat és szó akadálytalanul repül a végtelenség ürében: de a valóság munkája durva szírték számtalan akadályai között folyik. Azért könnyű a beszéd, de nehéz a tett. Azért könnyű az ítéletmondás, de nehéz a javítás. Pedig: *jobban csinálni* — ez a mesterség!

Igen, t. polgártársak, tenni — ez a nehéz és nagy feladat!

Megtenni azt, hogy e szegény haza meneküljön a fejlődést akadályozó anyagi terhektől; megtenni azt, hogy polgárai fel-

használhassák a jóllétök előmozdítására szolgáló minden erkölcsi és anyagi eszközöket; megtenni azt, hogy a szorgalom gyümölcsét emésztő katonaság leszállítása által a munkás kezek száma itthon szaporitassék; hogy béke idején fiaink ne az egészségölő és erkölcsrontó kaszárnyák falai között, hanem itthon a lélek nemesítő szabad munkában töltsék idejüket; megtenni azt, hogy az a költség, mely a felesleges nagy számú katonaságra költetik, adósságaink törlesztésére forditassék; megtenni azt, hogy a hon polgárai törvény ellenesen méltatlan adóvégrehajtásokkal ne zaklattassanak;

eszközölni azt, hogy e földön, melyet Magyarországnak nevezünk, minden polgártársunk szívvvel szájjal magyarnak vallja magát, s ne legyen czél mely eltérít, s ne legyen érdek, mely elválaszt egymástól;

oda vinni a dolgokat, hogy a fejedelem és nép, hivatalnok és közpolgár egy értelemben, egy szellemben miveljék e haza javát — ez az a nagy feladat mely megoldásra vár, a melynek megvalósításához mindnyájunk őszinte munkája kívántatik.

Ily eszmék vezéreltek engem, mint képviselőt, ily eszmék lelkesítenek mint közpolgárt. Ilyen értelemben szólaltam fel olykor az országházában, midőn választóim érdekeit veszélyeztetve láttam.

Önök fogják megítélni, helyesek-e ez elvek, s helyesen képviseltem-e azokat. Én nyugodt lélekkel állok itt; mert amidőn elismerem erőm parányiságát a nagy czélhoz képest, ugyanakkor felemel azon tiszta öntudat, hogy erőmhöz képest hazám szent ügyének szolgálatában őszinte jóakarattal fáradoztam.

Nincs is egyéb mondani valóm, mint az, hogy amidőn a *ultra* nézve őszinte köszönetemet nyilvánítom azon nagybecsű bizodalomért, melylyel megválasztatásom alkalmával megtisztelték: a jövőre nézve egyszerűen csak azon reményemnek adok kifejezést, hogy a gyomai választókerület polgárai — bárkit tiszteljenek is meg jövőre bizalmukkal — nem üres ígéretek

és káromlatok, hanem a komoly cselekedetek emberére fogják bizni a haza sorsának intézését.

Többet nem szólok.

Önök tudják, mit jelent e két nagy szó : *magyar haza*. Ennek szeretete vezérelje gondolataikat, irányozza cselekedeteiket ; mert ennek élnie kell még akkor is, amidőn a mi párttusáink már rég elnémultak, s amidőn a mi csontjaink már régen elporlód-
tak hantjai alatt !

DE BALLAGI GÉZA.

